

El mur de la vergonya

Enric Marquès

Enric Marquès, Importació de Madrid de la «loggia» de la plaça de Sant Domènec. *Esbós per a un gravat, 1972.*

La intervenció agressiva de les autoritats franquistes en el patrimoni artístic de la ciutat de Girona, posada de manifest en diversos llocs i ocasions, va tenir la seva clamorosa culminació l'any 1970 amb la construcció de la llotja funerària de la plaça de Sant Domènec. Amb el pretès objectiu de l'*embellecimiento* de l'indret, el Ministerio de la Vivienda va posar en marxa un projecte redactat pels seus tècnics en un despatx de Madrid. La superfície de la plaça es va reduir en 430 metres quadrats, fins a convertir-se pràcticament en un carrer, i s'hi va alçar de nova planta una enorme galeria de pedra, destinada a acollir «un austero monumento a los Caídos». Evidentment, *caídos* d'un sol bàndol de la Guerra Civil, que havien de ser honorats en aquest mausoleu «con una cruz de madera estufada y pintada, fijada al muro por elementos de hierro forjado y con altar o basamento labrado en piedra» i lletres de metall daurat amb les inscripcions i els *presente* de rigor.

La Delegació de Belles Arts de Girona, que depenia del Ministeri d'Educació, no va poder fer res per impedir aquest disbarat, perquè era obra d'un altre ministeri. Amb el projecte a mig executar, quinze arquitectes gironins van mostrar-hi la seva disconformitat. La periodista Maria Alonso, gens sospitosa de desafecció al règim, va deixar palès en dues ocasions, en la secció «Alminar» del diari *Los Sitios*, el seu rebuig «a ese armatoste que destruye uno de los lugares de más sabor de la vieja Girona». No contenta amb això, va adreçar una enquesta a diverses personalitats del món cultural gironí i en va publicar els resultats -demolidors- a les pàgines del mateix *Diario del Movimiento*. Però l'Ajuntament callava i a Madrid van entestar-se a consumir el disbarat. Si no van arribar a posar-hi l'altar, la creu i les lletres va ser per por que la politització del monument el fes encara més impopular. I així va romandre la llotja deu anys, com una nosa insuportable, fins que l'adveniment de la democràcia va fer possible un pacte entre les administracions estatal i municipal que va permetre la pura i simple demolició de l'obra a càrrec del ministeri que l'havia construït.

Si els regidors locals van estar disposats a acceptar aquell atemptat artístic com un favor magnànim i a desfer-se en elogis i agraïments per l'obsequi, la gent del carrer va tenir ocasió de fer sentir la seva veu a través de l'opinió d'uns quants ciutadans qualificats. El doctor Santiago Sobrequés, potser el més contundent de tots, va al·ludir a la famosa muralla de Berlín per afirmar que la llotja de Sant Domènec era el mur de la vergonya dels gironins.

La llotja caiguda del cel

«La llotja de la plaça de Sant Domènec ha començat a ser desmuntada. Haurà durat poc. Això no obstant, ha durat prou i massa. Haurà estat necessària una reforma política, el restabliment de la Generalitat i unes eleccions municipals perquè les autoritats competents determinessin la seva fi. Va caldre molt menys per veure-la plantificada -horrible visu!- com un estrany bòlid davallat d'un inclement cel administratiu, en un dels indrets més bells i intactes de la Girona antiga [...]. Ningú amb un mínim de cara i ulls no es va atrevir a defensar una obra com aquella, ni que fos promoguda per un ministeri de Madrid. Fou, per al ministeri al·ludit, un ridícul fora de tota ponderació. La prudent, moderada, dòcil i pacífica Girona li deia que se n'anés amb la "loggia" a una altra banda.»

JAUME DE PUIG (De l'article «Elegia festiva per a una llotja efímera», publicat al *Punt Diari* el 31/8/1980).

La intervenció de les autoritats franquistes en el patrimoni artístic de Girona va culminar a la plaça de Sant Domènec

S. MARTÍ

Perspectiva de la llotja incorporada a la plaça de Sant Domènec.

Fèlix Casellas

«Aunque conscientes de que hemos llegado tarde y no nos queda sino el derecho al pataleo, tenemos no obstante, creo yo, el deber de manifestar públicamente nuestro rotundo NO al “monumento” (de alguna forma hay que llamarlo) que nos están “plantificando” (usando el verbo en el sentido que le da la lengua catalana) en la plaza de Santo Domingo. Sin entrar en detalles de estética (siempre se ha dicho que hay gustos que merecen palos) [...]»

Enric Mirambell

«Me parece inexplicable; no puedo comprender qué se pretende con ello. En mi opinión, representa la destrucción de la plaza como tal; la inclusión en un conjunto monumental de una obra que nada tiene que ver con el mismo ni con el ambiente del lugar [...] Destruir un ambiente para construir un edificio arqueológico (?), esto no se comprende [...] Construir en el siglo xx un edificio de nueva planta que quiere ser de otra época, esto no se concibe.»

Miquel Oliva Prat

«Aún cuando la obra sea perfecta –que esto no se discute–, su ubicación la estimamos inadecuada [...] La Comisión Provincial de Monumentos y todos sus miembros –se manifiesten o no públicamente– creemos son del mismo parecer. La Delegación Provincial de Bellas Artes, a quien compete cuanto se relacione con los Conjuntos Histórico-artísticos, no tiene conocimiento oficial alguno de la obra que se está realizando.»

Santiago Sobrequés

«Una obra lamentable que costará mucho derribar y que me parece que los gerundenses tendrán que apechugar in saecula saeculorum [...] Lo malo no se derriba jamás [...] y el muro permanecerá. El muro del mal gusto y también, ¿por qué no?, de la vergüenza. De la vergüenza de los gerundenses que con su pasividad, su silencio, su codicia o su servilismo habrán tolerado la desaparición de una de las perspectivas más prometedoras de la ciudad.»

Respostes a una enquesta del diari *Los Sitios* del 20/9/1970